

Respectvol omgaan met personen met dementie

Onze woon- en zorgcentra werken met één centraal zorgkader dat gevat wordt onder de benaming: "Respect - zorgkader". De contouren van dit kader zijn neergelegd in een boek dat op 21 september 2009 is uitgegeven bij uitgeverij 'Acco'. Abrahams, Johan, "Respectvol omgaan met personen met dementie: een praktijkgids voor de zorgsector", Leuven, 208 blz, 24,50 euro. Het boek is bestemd voor middenkaders, diensthoofden, kwaliteitscoördinatoren en directie. het kan ook voor onderwijsdoeleinden gebruikt worden.

Het boek is verkrijgbaar in de boekhandel, bij de uitgeverij Acco of u kan het aanvragen via email: info@begrallim.be met vermelding 'Boek respect - datum dat u de overschrijving heeft verricht' . Overschrijving van 24,50,-euro op nummer: 979-9905879-50

Lees ook het artikel: 'Er is nog zoveel dat we kunnen doen' in Zorgwijzer, 12-2009.

In het jaarboek ergotherapie 2010 (uitgeverij Acco, oktober 2010) werd het RESPECT zorgkader toegepast naar de werking van ergotherapeuten in een woon- en zorgcentrum. U kan hier enkele uittreksels van het artikel raadplegen. [Klik hier.](#)

In Denkbeeld, tijdschrift voor psychogeriatric, 2011, nr 11 verscheen een artikel waarbij verslag wordt uitgebracht van de (reorganisatie) van de 'maaltijdzorg' aan de hand van het RESPECT zorgkader. Het artikel is een concreet voorbeeld van hoe het zorgkader werd gehanteerd. [Klik hier.](#)

In het boek wordt aangegeven dat u teksten kan raadplegen op de RESPECT website. Wegens auteursrechtelijke problematiek zijn wij hier echter zeer beperkt en kunnen u enkel de abstracts toeleveren van de wetenschappelijke artikels. U kan dit zelf ook opzoeken. Voor uw gemak hebben wij de voornaamste tijdschriften die werden gebruikt voor het schrijven van RESPECT opgenomen in een overzicht op deze website (onder het luik: 'wij publiceerden / psychogeriatricische tijdschriften'). Door te klikken op de icoon van het respectievelijke tijdschrift wordt er een automatische link gemaakt met de database van de uitgever alwaar u de abstract kan raadplegen. Informatie die vanuit de eigen organisatie komt kan u aanvragen via: directie@begrallim.be

Het RESPECT zorgkader is een ideaaltypische model waaraan ons dagelijks handelen wordt getoetst. Het neemt als basis de behoeften en de noden van de meest kwetsbare bewoners. Het beleid en de werkvloer krijgt een kader aangereikt waarrond zij hun zorg kritisch kunnen evalueren en bijsturen: niet meer door van de ene trend naar de andere te lopen of door dure inhoudloze begrippen te hanteren maar door gericht prioriteiten te maken.

Het RESPECT zorgkader hanteert een memo-technisch woord waarbij elk van de letters staat voor een zorginhoudelijk en appelerend aandachtspunt die het dagelijks zorggebeuren kan inspireren. Met RESPECT gaan wij terug naar de basis. We pretenderen geen nieuwe metatheorie te ontwikkelen maar wel een schragend zorgkader die aantal belangrijke aandachtsterreinen omvat in de dagelijkse zorg en begeleiding

De oorsprong van het zorgkader: een reflectie over 'het goede leven'

Zorgvisies vertrekken vanuit reflecties omtrent datgene wat het goede leven inhoudt: wat het leven kwaliteitsvol maakt. Uit (psychogeriatrisch) onderzoek blijken steeds dezelfde indicatoren terugkeren: iets van zichzelf kunnen laten zien, zich kunnen overgeven en iets kunnen betekenen voor anderen. Terugkerende domeinen zijn: sociale interactie, zelfbewustzijn, plezier in activiteiten, gevoelens en mood, respons op de omgeving.

Het respectzorgkader is in eerste instantie gekoppeld aan de doelgroep bewoners met dementie (als meest kwetsbare groep). Het is echter ook van toepassing op alle andere bewoners.

De kracht van de begrippen van het memo-technisch woord wordt ten volle duidelijk vanuit de contrastervaring die bij elk begrip wordt geformuleerd. Voorstellingen en verwachtingen van menselijk welzijn worden steeds ontworpen vanuit concreet ervaren en bereflecteerde werkelijkheid van onheil, lijden of vervreemding - vanuit opeengestapelde negatieve ervaringen. Daaruit ontstaat dan op den duur een antropologisch project, een visie op hetgeen men voor het ware en gelukkige, goede menszijn houdt.

R Ruimte beleven	---->	Klinische zakelijke omgeving
E Eigenheid (h)erkennen	----->	Homogenisering van de zorg
S Samen zijn en doen	----->	Bevoogdende zorg
P Plezier en zin aanreiken	----->	Verveling, ledigheid
E Eenduidig empathisch handelen	---->	Gelijke monniken, gelijke kappen
C Communicatie en comfort cultiveren	---->	Basale inhoudloze communicatie
T Toestand evalueren	----->	Standaardzorg

In het respect zorgkader worden ook voortdurend evenwichten aangegeven. Er zijn geen eenduidige simpele antwoorden: de psychogeriatric is de kunst van het bewandelen van evenwichten. Evenwicht staat voor het afwegen van belangen, van prioriteiten. Een evenwicht houdt het midden tussen het ene en het andere aandachtspunt.

Het respect zorgkader wordt aangedreven door twee elementen:

- A. de basiswaarden: de basiswaarden die de globale zorgvisie schragen worden hier vertaald naar de doelgroep;
- B. de vertaling van specifieke omgangsmethodieken en begeleidingsvormen die zijn uitgeschreven

Basiswaarden

Een zorgkader vertrekt vanuit een aantal basiswaarden die het gedrag van de leden in de organisatie moeten oriënteren om zo de collectieve aspiratie, het doel van de organisatie te kunnen waarmaken. Het expliciteren van deze waarden creëert een gemeenschappelijk platform van waaruit het beleid kan gestalte krijgen: het fungeert als een soort van filosofie van de organisatie. De centrale basiswaarden in dit boek is het geloof dat de ouderenzorg (zorg voor personen met dementie) kan gehumaniseerd worden. Het beleid van een rusthuis, zowel directie als beheer, staat voor de opdracht om dit proces maximaal te ondersteunen.

Volgende waarden zijn de explicietering van dit geloof :

- Personen met dementie zijn en blijven unieke persoonlijkheden
- PmD hebben recht op een eigen plek waar hun privacy wordt gegarandeerd
- Onafhankelijkheid is belangrijker dan afhankelijkheid
- Interne controle is beter dan externe controle
- PmD hebben het recht op een zinvol bestaan, wat ook de ernst van hun ziekte is

De vertaling van specifieke omgangsmethodieken en begeleidingsvormen

Het respect zorgkader is ontstaan vanuit de vaststelling dat vele psychogeriatrische zorgconcepten moeilijk geïmplementeerd geraken in woon- en zorgcentra. De redenen hiervan zijn legio: een beperkt middenkader om de implementatie te begeleiden tot borging, een verzorgend kader dat sterk wordt opgeslorpt door een belastende zorgverlening waardoor er voor zorgverdieping weinig ruimte overblijft, het ontbreken van een schragende zorgvisie waarbinnen deze zorgconcepten een plaats kunnen krijgen, ... Vele zorgconcepten hebben echter ook een sterk theoretische inslag hebben waarbij de vertaalslag naar de dagelijkse praktijkervaring niet voor de hand ligt. Tenslotte dient ook verwezen te worden naar het feit dat het overgrote deel van de verzorgende equipe een eerder beperkte scholingsgraad genoten. Termen als maieutisch zorgconcept, empowerment, ... zijn niet direct uitnodigend .

Respect heeft een praktische inslag en integreert meerdere inzichten uit de psychogeriatrische literatuur aangaande omgangsmethodieken en begeleidingsvormen (die hier echter niet verder worden uitgewerkt).

Psycho-sociale omgangsvormen

- ☒ Muziektherapie
- ☒ Warme zorg
- ☒ Genormaliseerd wonen
- ☒ Snoezelen
- ☒ Sturende of structurerende omgang
- ☒ Passiviteiten van het dagelijkse leven
- ☒ Activiteitengroep
- ☒ Aromatherapie
- ☒ ROT
- ☒ Reminisceren
- ☒ Psychomotorische therapie
- ☒ Life review
- ☒ Psycho-educatie

☒ Systeemtherapie

☒ Belevingsgerichte omgang

☒ validation

Enkele algemene psychogeriatrische referentiekaders

- Attachment-theorie
- Progressively lowered stress threshold
- Adaption coping model
- Dialectical framework (bradford dementia group)
- Erikson developmental stage model
- Dynamic system analysis model
- Psychodynamic perspective
- Belevingsgericht /maieuthisch model

Het zorgkader omvat een 150 bladzijden met verwijzingen en inzichten uit de wetenschappelijke literatuur. Het zorgkader wordt in 2009 in boekvorm uitgegeven.

RUIMTELIJK BELEVEN: met de 'R' onderlijnen wij het belang van ruimtelijke omgevingsinvloeden op het welzijn van de bewoner.

EIGENHEID (H)ERKENNEN: De 'E' duidt op de eigenheid van elke unieke bewoner. Goede zorg wil rekening houden met de eigen geaardheid, behoeften van de bewoners, de sociale identiteit, ...

SAMEN DOEN: De 'S' verwijst naar het aspect 'samen beslissen en handelen'. De bewoner moet zolang mogelijk autonoom zijn leven kunnen sturen.

PLEZIER EN ZIN BELEVEN: De 'P' staat voor zowel plezier als zinbeleving. Ook een hoogbejaard zorgbehoevend persoon heeft recht op plezier, ontspanning maar ook zinvolheid.

EENDUIDIG EMPATISCH TOEWENDEN De 'E' beklemtoont het belang van éénduidigheid in het handelen en van een inlevende houding van de hulpverleners.

COMMUNICATIE EN COMFORT CULTIVEREN: De 'C' slaat op het cultiveren van communicatie en comfort in de dagelijkse zorg.

TOESTAND EVALUEREN: De 'T' tenslotte verwijst naar de toestand evalueren'. De zorg is geen statisch gebeuren maar dient voortdurend aangepast te worden aan de zich wijzigende behoeften.